САНГА ОЛОХ

Чуранчы улууҥун хаҥыата

2007 сыл

Олунньу 22 күнэ чэппиэр

№ 21 (9596)

ТАМ, ГДЕ МЫ, — ТАМ ПОБЕДА!

"Салдату — бодрость, офицеру — храбрость, генералу — мужество!"
А.В. Суворов.

ЧЕСТЬ. ПРОФЕССИОНАЛИЗМ. УВЕРЕННОСТЬ

23 февраля назван днем защитников Отечества. Заглянем кратко в историю Отечества за период с 1905 года по 1918 год.

Российский рабочий класс главная движущая сила буржуазно-демократической и социалистической революций - в классовых боях и сражениях 1905 - 1907 гг. и 1917 году создал свои самостоятельные боевые силы: вооруженные дружины, отряды, команды, формируемые по производственно-территориальному принципу из сознательных рабочих добровольцев. Широкий размах формирования таких отрядов приобрело в ходе Февральской революции и особенно при подготовке к решающему штурму твердынь старого мира в октябре (ноябре) 1917 года.

Вооруженные пролетарские отряды первоначально именовались в различных регионах страны по-разному : "рабочая милиция", "боевая дружина", "рабочая гвардия". В период с февраля по октябрь 1917 года они повсеместно стали именоваться Красной гвардией. Осенью 1917 года даже по неполным данным , в рядах Красной гвардии насчитывалось : свыше 20 тыс. в Петрограде, Москве 10 тыс., а всего в стране около 200 тыс. бойцов. Для непосредственного управления Красной гвардией на местах создавались штабы или "комендатуры". Командиров всех подразделений красногвардейцы выбирали из своей среды. После принятия Совнаркома в январе 1918 года декрета об организации Рабоче-крестьянской Красной Армии многие отряды Красной гвардии и большинство красногвардейцев добровольно влились в состав формируемых красноармейских частей, стали их надежной основой. Показательно, что в отправленных с 22 февраля по 12 марта на фронт частях (во время первой мировой войны) свыше 43 % составляли красногвардейцы.

Красная гвардия послужила своеобразной школой кадров. Она подготовила для Красной Армии значительное количество командиров и политработников. Красногвардейцами были будущие маршалы Советского Союза В.К. Блюхер, К.Е. Ворошилов , М.В. Захаров, К.А. Мерецков, К.К. Рокоссовский, а также прославленные военачальники С.С. Вострецов, М.В. Примаков, И.В. Тюленев, И.П. Уборевич, И.П. Якир и многие другие.

25 октября (7 ноября) 1917 года, в разгар первой мировой войны в России совершилась Октябрьская революция. Сразу же после победы революции империалисты США, Англии, Франции, Германии, Японии и других стран стали собирать силы и организовывать вооруженную борьбу против России.

На Советскую Республику в течение недели - с 18 по 24 февраля 1918 года обрушилась лавина опасностей и событий поистине всемирно-исторического масштаба. 18 февраля 1918 года на всем фронте германо-австрийские войска пошли в наступление. Глубокое вторжение вражеских войск грозило самому существованию Советской Республики. Остатки старой русской армии - оплот самодержавия, поспешно и беспорядочно отступали бросая артиллерию, боеприпасы, снаряжение.

21 февраля Совнарком принял документ огромной мобилизующей силы - декрет "Социалистическое отечество в опасности". В Петрограде, Москве и ряде других городов и промышленных районов был проведен 23 февраля "День защиты Отечества".

В течение этого дня повсеместно проходили митинги и собрания, шла массовая запись добровольцев в Красную Армию, формировались боевые отряды. Войска столичного гарнизона и Балтийский флот были приведены в состояние боевой готовности.

В этот же день, завязав на отдельных участках фронта упорные бои с германскими дивизиями, получили боевые крещения части Красной Армии.

Вот почему 23 февраля 1918 года - день, когда развернулась массовая мобилизация сил на защиту Отечества, а Красная Армия впервые проявила себя на полях сражений, вошло в историю нашей родины, как день рождения Советских Вооруженных Сил, впоследствии Днем Защитников Отечества.

После заключения перемирия с Германией летом 1918 г. Красная Армия подавила чехословацких мятежников, отбросила английских, французских, американских и японских интервентов, ворвавшихся через Мурманск и Владивосток, добилась победы на Хасане и Халкин - Голе.

Армия и Флот и поныне стоят и будут всегда стоять на страже рубежей Отечества, на страже мирного труда и благосостояния народов России.

От имени военного комиссариата Чурапчинского улуса поздравляю всех участников Великой Отечественной войны, ветеранов тыла и военной службы, офицеров, солдат, сержантов запаса с днем защитников Отечества! Желаю Вам крепкого здоровья, счастья, успехов в работе, учебе и чистого неба.

И. ДАНИЛОВ,
подполковник,
ВрИО ВОЕННОГО КОММИССАРА ЧУРАПЧИНСКОГО И ТАТТИНСКОГО РАЙОНОВ.

Сонуннар

ДЬАБАРЫКЫ ХАЙАҒА БОКСА КҮРЭХТЭҺИИТЭ

Олунньу 16-17 күннэригэр Томпо улууҺун Дьабарыкы Хайатыгар нэҺилиэк бириниҺигэр боксаҕа аҺаҕас турнир буолла. Манна биҺиги улууспутуттан М.Г.Кривошапкин (ЧОО), Кривошапкин Г.М. (Хатылы) уонна Дорофеев И.А. (улуустааҕы гимназия) тренердээх сүүмэрдэммит хамаанда оҕолоро баран кытыннылар. Барыта алта хамаанда кэлбит. Ол курдук, Томпо улууҺун нэҺилиэктэрин, Таатта уонна Чурапчы улууҺун спортсменнара күүстэрин холостулар.

Биирдиилээн күөн көрсүҺүүлэргэ 28 кг Петя Прокопьев (Хатылы), 30 кг Сеня Макаров (гимназия), 32 кг Сеня Белых (гимназия) уонна 34 кг Егор Монастырев (ЧОО) чемпионнаатылар. ЧОО-тан Костя Дьячковскай, гимназияттан Стас Корякин уонна Хатылыттан Петя Баин иккис миэстэлэри ыллылар. Оттон Дима Назаров (гимназия), Дьулур Федоров (Хатылы), Айал Петров (ЧОО) уонна Яша Красильников (ЧОО) уҺүс бириистээх миэстэлэргэ тигистилэр.

Хамаанда ыраах айаҥҥа баран кэлэригэр көмө буолбут улуустааҕы үөрэх управлениетыгар (начальник Е.С. Сидоров), Чурапчы нэҺилиэгин дьаҺалтатыгар (баҺылык И.И. Оконешников) уонна улуус дьаҺалтатын хаҺаайыстыбаннай чааска үлэҺитигэр В. Давыдовка махталбытын тиэрдэбит.

АЛЬЯЧКОВСКАЙ.

КЫРАДАҺЫНТАН ТИГИИ МААСТАРДАРА ЫАЛДЬЫТТААТЫЛАР

Энгин-эҥэлгэ өнгөөх таҥас кырадаҺыннарыттан аттаран тигии үгүс норуокка былырыттан тэнийбит. Дьахталлар иистэн ордубут таҥас кырадаҺыннарын сыыска-буорга түҺэрбэккэ мунньан, аттаран бэртээхэй суорҕаннары, сыттык хаатын, истиэнэҕэ ыйанар көбүөрдэри, араас сабыылары тигэллэрэ. Билигин таҥас-сап дэлэйбит кэмигэр, өбүгэлэрбит умнулла быҺыытыйбыт сиэдэрэй иистэрин, маанылаах дьарыктарын сайыннарбыт, киэн эйгэҕэ, үрдүк таҺымнга таҺаарбыт саха Далбар Хотуттара, СР норуотун маастардарын Ольга Ивановна Гуляева уонна Ирина Давыдовна Иванова айар үлэлэрин А.П.Мунхалов аатынан хартыына галереятыгар аҕалан туруораннар, дьон сэнээриитин ылыахтарын ыллылар.

Маастардары олунньу 8 күнүгэр сахалыы сиэринэн чороонноох кымыҺынан, арыылаах саламаатынан айах тутан көрүстүбүт. Үрдүк айыылартан үнэн-сүктэн көрдөҺөн алгыс бастынын "Иэйиэхсит" түмсүү ырыаҺыттара (сал А.Н. Григорьева) анаатылар. Эҕэрдэ тыл эгэлгэтин, баҕа санаа бастынын улуустааҕы дьахтар сэбиэтин председателэ Александра Ивановна Захарова, үөрэх управлениетыттан "Үөрүү" оҕо эстетическэй киин директора ЕленаМихайловна Иванова, культура управлениетын начальнига Дмитрий Дмитриевич Попов, улуус маастардара эттилэр.

КырадаҺынтан ниис дэгиттэр маастардара Чурапчы сиригэр-уотугар аан бастаан үктэнилэр. Кинилэр иккиэн Дьокуускай куоракка айа-тута олороллор, идэлэринэн учууталлар. Ольга Ивановна бочуоттаах сынньаланҥа олорор, иистэнэрин таҺынан ырыаҕа кутун-сүрүн туттарбыт киҺи, республикаҕа биллэр "Сайсары" дьахталлар ансамблларын солистката. Ирина Давыдовна - А.Е.Кулаковскай аатынан Норуот айымньытын дьиэтин иҺинэн үлэлиир "Симэх" галерея сүрүннүүр специалиҺа.

Кинилэр 1986 сылтан бииргэ үлэлииллэр, бэйэ-бэйэлэрин ситэрсэн биэрэллэр. Аныгы техника сайдыбыт кэмигэр онгоҺуктарын илиилэринэн тигэн, тутан-хабан, истиг нэйиилэрин ингэрэн айаллар. Ол курдук бу быыстапкаҕа уустук ис хоҺоонноох, дириг философиялаах хатыламмат үлэлэри көрдүбүт. Омос көрдөххө кырадаҺыннар бэйэ-бэйэлэригэр соччо барсыбат курдуктар, оттон өйдөөн көрдөххө, фантазиялы сайыннардахха араас уобарастар, көтөрдөр, сибэккилэр костон кэлэллэр.

Ити курдук дьикти үлэлэринэн норуот маастардара улаханнык сохторан, улаханнык астыннаран бардылар.

А.ПИНИГИНА,
"Ай" народнай студия специалиҺа.

КЭПСЭЭҤҤИТ, ТЫА ДЬОНО?

"Саҥа олох" хаһыат олуннь 20 күнүттэн нэһилиэктэргэ тахсан олохтоохтору кытта көрсөн саҥа атаҕастаһыыны, тыа сирин дьонун-сэргэтин үлэтин-хамнаһын, олоҕун-дьаһаҕын сырдатыыны саҕалаата. Бастакынан Төлөй нэһилиэгэр баллыргаатыбыт. Бу күн олохтоохтор миэстэтигэр анал акциянан чэпчэтиллээх сыанаҕа хаһыакка суруйтардылар, сүһал полиграфия, парикмахер, косметолог өңөтүүтүн туһанныллар.

Мин үлэм сүрүннүн, туспа сыаллаах-соруктаах киһи быһыытынан нэһилиэк сүрүн специалистарын кытта сэһэргэстим. Нэһилиэктэр аайы кредитнэй кооперативтар тэриллиниллэрэ улууска биир саҥа сүүрээнинэн буолар. Төлөйгө "Байыл" кредитнэй кооператив ааспыт сыл муус устар ый 14 күнүттэн үлэтин саҕалаабыт. Директорынан тыа хаһаайыстыбатын эйгэтигэр уһуннук үлэлээбит Дмитрий Егорович Петров анаммыт. Билигин туругунан кооператив 102 чилиэннээммит. Үлэтин сүрүн хайысхата – нэһилиэнньэҕэ харчынан кредити биэрии. "540 тыһ. солкуобай дьон хармааныгар иһинэн эргиирэ сылдьар", – диэн Егор Петрович кэпсиир. Кооператив иһинэн улууска бытыллар эксперимент чэрчитинэн ааспыт сайын Мэҥдийэҕэ "Олохоос" бааһынай хаһаайыстыба (В.В.Смирников) механизированнай сайылык тутан үлэҕэ киллэрбит. Оборудованиета күһүн хойутаан калан сайылык кыаҕын толору туһамматах. Онон быйыл быйыл эрдэттэн оҥостон кургүөмнээх үлэ күүтүллэр эбит. Саҥа тэриллэ салайааччыта Дмитрий Егорович инники былааннарын кытта билиһиннэрэр: "Билигин харчынан кредиттэһиинэн үлэлии олорор буоллахпытына, былааҥҥа техниканы кредиккэ атыылааһын баар, дьиэ туттууга, үөрэхтээһиҥҥэ кредит биэриигэ анал программалары оҥоһоору гынабыт. Сотору кэминэн дьон сүөһүтүн страховкалааһыны саҕалыахтааххыт".

Салгыы Төлөй нэһилиэгин ыччатын лидерин Артур Захаровы кытта сэһэргэстим. Бэрт сэргэх сэбэрэлээх, аныгылыы өйдөөх-санаалаах, бойотэ туспа көрүүлээх эдэр киһи төрөөбүт дойдутугар үлэлии-хамныы сылдьара кэрэхсэбиллээх. Артур Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын академиятыгар инженер-механик идэтигэр кэтэхтэн үөрэнэн, быйыл бүтэрээри сылдьар эбит.

– **Артур, Төлөй ыччатын олоҕун-дьаһаҕын сырдата түс эрэ.**

– Төлөйгө 53 олохтоох ыччат, 30-тан тахса студент баар. Олохтоох ыччаттар бары кэриэтэ үлэлээхтэр. Быйыл оскуоланы бүтэрбит эдэр специалистар кэлэннэр нэһилиэк олоҕор сэргэхсиитинэн таһаардылар. Ыччаттар нэһилиэккэ, улууска ытыллар культурнай, спортивнай дьаһалларга кэхтээхтик кыттабыт, концерт туруоран гастролларга сылдьабыт, атын нэһилиэктэри кытта шефтэһэн харлдарга сибээстэһэбит. Сылын ахсын бөһүөлэкпитигэр муус оҥоһуктары оҥоруу үтүө үгэскэ кубулуйда. Бу дьаһалга ыччаттар төһүү күүс буолабыт. Кырдьаҕастарга, кыамматтарга муус тиэйбитигэр, мас кэрдиитигэр үлэнэн көмөлөһөбүт.

– **Иллэҥ кэмҥитин хайдах атаараҕыт?**

– Иллэҥ кэм диэн суоҕун кэриэтэ, бары үлэттэн ордубаппыт. Киэһэтин надиалаҕ үстэ оскуола спортзалын кэпсэтэн дьарыктанабыт.

– **Эдэр ыччат билигин үөрэхтэрин бүтэрэн баран, үксүлэрэ киин сиргэ, куоракка хаала сатыыллар. Тыа сиригэр ыччаты олохсутарга эн санааҕар туох наадаый?**

– Бастатан туран үлэ уонна олорор усулуобуйа. Ол эрээри мин ыччат киин сиргэ үлэлии хвааларын утарыласпаппын. Ким хайдах кыахтааҕынан үлэлиир сирин бэйэтэ талар. Тыа сиригэр, мин санаабар, үлэ миэстэтэ толору хаачыллан турар. Холобур бииһиги бөһүөлэкпитигэр билигин үөрэхтэрин бүтэрэр специалистарга үлэ суох. Ол гынан баран бииһиги ыччаттарбыт үөрэхтэрин бүтэрэн атын да сиргэ үлэлээтэллэр дойдуларын кытта сибээһи тута сылдьаллар, араас улахан тэрээһиннэргэ күүс-көмө буолаллар. Бииһиги даҕаны өттүбүтүттэн көмө оҥоһуллар. Ол курдук, Дьокуускай куоракка үөрэнэр студеннарбытын кытта улууспут, нэһилиэкпит землячестволарыгар хайаатар даҕаны көрсөн кэпсэтэбит, туох кыһалҕалаахтарын билсэбит, төһө кыалларынан көмөлөһө сатыыбыт.

Эдэр киһиэхэ дуоспурунаах, ыйыычча сагаран кэбиспэт, киһиэхэ тийиммиэ гына ылыктаахтык кэпсиир Артурга инники үлэтигэр ситиһиилэри баҕарабын. Өйдөөх ыччаттардаах дойду, мин санаабар, өлөн-охтон биэриэ суоҕа, олох саҥа күүрээнигэр сөп түбэһэн сайдан иһиэ.

Кыһыҥҥы кэмҥэ саамай тыын боппуруоһунан оттук, объектары сылааһынан, итиинэн хааччыйыы буолар. Төлөйгө

ОДьКХ маастарынан сэттис сылын И.М.Михайлов үлэлиир. Иван Михайлович опыттаах үлэһит буолара кэпсээниттэн тута көстөр. Төлөйгө ОДьКХ иһинэн иккис чоҕунан оттуллар котельнай, маны таһынан үөрэх управлениетынан көрүүлэр оскуола котельнайа тиһинэччи үлэлии, сылааһы биэрэ туралар эбит. Нэһилиэк сүрүн объектара уонна 23 ыал олорор уопсай дьиэлэр ититтиллиилэрэ Иван Михайлович салайар дьоҕус тэрилтэтигэр сүктэриллибит. 8 кочегар, сварщик, электрик, тракторист, водовоз суоппара киһи салалтатынан үлэлии-хамныы сылдьаллар. "Быйылгы кыстык билигин туругунан этэҥҥэ баран иһэр. Арай билигинХарбалаах разреһа сабыллан чохпутун Кангаластан таһар буолабыт. Кангаласс чоҕун боруодата атын буолан оттукка сочо үчүгэйэ суох уонна ороскуоттаах даҕаны", – диэн Иван Михайлович кэпсиир. Уопсайга олорор дьон квартплаталарын Чурапчыга киирэн төлүүллэрэ ыарахаттары үөскэтэр эбит. Иван Михайлович квартплатаны олохтоох маастарга хомуйтараллара буоллар диэн туруорсар. Төлөйдөр бу салааҕа биир ситиһиилэринэн кулуупттарын систематын реконструкциялаан, муостатыгар утепление оҥорон үлэҕэ киллэрбиттэрэ буолар. Оптимизациянан сибээстээн ОДьКХ салалтата водовозтары улуус киинигэр түмэр былааннаах эбит. Бу боппуруоска Иван Михайлович бэйэтэ туспа көрүүлээх киһи буолан биэрдэ. Кини Төлөй нэһилиэгэр оҕолор олорор интернаттара баарынан сибээстээн бэйэ кыаҕын туһанан, ол эбэтэр улахан тэрилтэлэр харабылларын (охранниктарын) биир сиргэ киинниэн, онно водовоһу сыһыаран баһаарынай пост оҥороору гынар эбит. Орунаах этиини олохтоох дьаһалта, туһааннаах тэрилтэлэр салалталара өйүүр түбэлтэлэригэр олоххо киириэн сөп. ОДьКХ Төлөйдөөҕү салаатын үлэһиттэрэ сүрүн дьарыктарын таһынан нэһилиэккэ ытыллар бары дьаһалларга кэхтээхтик кытталлар, олохтоох "Кустук" уһуйаанҥа кытта шефтэһии бэрээдэгинэн 2006 сылга 100 устуука мас кэрдэн биэрбиттэр.

Төлөй нэһилиэгэ күннээҕинэн мунурдаммакка инникини өтө көрөн үлэлии-хамныы олорор. Бу нэдиэлэ устата аҕаларга аналлаах араас дьаһаллар ытылла туралар, оттон субуотаҕа улуус киинигтэн шефтээх тэрилтэлэрин кытта спорт арас күрүнтэһиигэр дьоҕордуу көрсүһүү буолара былааннанар. Быыһыгар улуустааҕы уус-уран самодеятельность фестивалыгар бэлэмнэнии ытыллар. Тыа дьоно-сэргэтэ бараахсан үлэнэн дьоллонон, сыныалаҕарын бэйэлэрэ тэринэн, быыһыгар дьиэлэрин көрөн-истэн күн солото суох сылдьаллар. Бииһиги эмиэ кэлбит сылабытын ситиһэн, делегацияны көрсүбүт, үлэлииргэ усулуобуйа тэрийбит дьаһалта специалиһыгар А.М. Смирниковаҕа махтал тылларын этэн туран айаннаатыбыт.

Галина ПОЛУСКИНА.

Хаартыскаҕа: 1 "Байыл" кредитнэй кооператив директора Д.Е.Петров. 2. Ыччат лидерэ Артур Захаров.3. ОДьКХ маастара И.М.Михайлов.

МАХТАЛ БУОЛЛУН ҮТҮӨ КИҺИЭХЭ

Бастатан туран, үөрэппит оҕобун Григорий Григорьевич Дагданчаны кэлэн иһэр Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэринэн эҕэрдэлиибин!

Бэрт сотору тааҕыта бэчээттэнэн тахсыбыт "Дьонум, ыччатым туһугар" диэн бэрт кичэллээхтик таҥыллыбыт кинигэтин бэлэхтээн сөһүтта даҕаны, үөртэ даҕаны. Бэйэм санаабар бу кинигэҕэ киһи улууһун, бар дьонун туһугар туруулаһан үлэлээбитэ, киһи быһыытынан майгыта-сигилитэ, дьоҥҥо истиҥ-амарах сыһыана, дьоҕурa-талаана бэркэ сырдатыллыбыт.

Кырдьыга даҕаны, ити үлүгэр сөҕүмэр үлэтин бар дьонун, ыччатын туһугар, сылайарын-элэйэрин аахсыбакка күннэри - түүннэри түбүгүрэн утуйар уутун умнан туран ситистэҕэ, бар дьонун махталын ылладаҕа. Биир бэйэм маннык дьон бааллары ттан астынабын, кинилэргэ сүгүрүйэбин. Бу үлүгэр түбүккэ сырыттар даҕаны бииһигиннник дьоҥҥо аһыныгас, үйан дууһалаах, үтүө санаалаах буолан, мэлдьи өйдүү-саныы, болҕомтотун уура сылдьара сөхтөрөр. Кырдьаҕас киһиэхэ кыра да наада. Тус бэйэбэр төрөппүтүм, оҕом курдук маллын билэ, сибээһи тутуһа сылдьар. Элбэхтэн биир түгэни санатабын. Учууталлар күнүгэр эҕэрдэлээн, тиэйэн иллэн гимназия коллективын кытары билиһиннэрэн, мааны остуоллалары олордон, бэлэх-туһах туттаран, үтүө тылынан ааспыты ахтан-санаан, сөһэргэһэн үөртэ-көтүттэ. Хор бу, 40-ча сыллааҕыта үөрэппит оҕом. Маннан мин сүргэм көтөҕүлүннэ, санаам эрчимирдэ, доруобуйам кытта тупсарга дылы гынна. "Буруолуу сылдьар" кинигэтин биир тылынан сыта-тура ааҕан үөрэппит оҕом бар дьонугар үрдүктүк сыаналанарыттан, махталын ыларыттан олус диэн үөрдүм, кинилэн киэн тутуннум.

Убаастабыллаах Григорий Григорьевич! Доруобай буол, тус бэйэҕэр, дьиэ-кэргэҥҥэр улахан дьолу баҕарабын. Айа-тута, үлэлии-хамсыы сырыт диэн алҕыыбын тиэрдэбин.

А. С. ИВАНОВА,
үлэ, тыыл, педагогическай үлэ ветерана, РФ үөрэҕириитин туйгуна.

"БЫЫҺЫЫР СУЛУУСПА – ОҔО ХАРАҔЫНАН" КОНКУРС ТҮМҮКТЭННЭ

Саха сиригэр Быыһыыр сулууспа тэриллибитэ 16 уонна Саха Республикатыгар Баһаартан быыһыыр сулууспа тэриллибитэ 189 сылларыгар анаммыт оскуола саастаах оҕолорго "Быыһыыр сулууспа – оҕо харағынан" республикатааҕы уруһуй конкурса түмүктэннэ.

Конкурска А-3 форматтаах уруһуйдар Сахабыт сирин араас муннуктарыттан кэлбиттэр. Оҕолор үлэлэригэр Быыһыыр сулууспа үлэтин, баһаарынай уонна да атын ыксаллаах быһыыга-майгыга быраабылалары билиилэрин, тыа баһаардара билигин улахан проблема буоларын көрдөрбүттэр. Конкурска оҕолор 2 категорияннан арахсан кыттыннылар. Ол курдук, I-кы категорияҕа – 7-тэн 9-гар диэри саастаах оҕолор, II-с категорияҕа 10-тан 14-тэр диэри саастаах оҕолор киирдилэр.

Чурапчытааҕы Ыксаллаах быһыыга-майгыга управление үлэһиттэрэ улуус иһинэн уруһуй конкурсун ыытан, алта миэстэни олохтоон, кыайыылаахтарга бириистэри туттарбыппыт. Онтон бары уруһуйдары Дьокуускай куоракка СР Ыксаллаах быһыыга-майгыга кылаабынай управлениета тэрийэр республикатааҕы конкурсугар салгыы ыыппыппыт. Онно киирэн бииһиги оҕолорбут уруһуйдара миэстэлээстилэр, анал бириистэр хаһаайыттарын буллулар.

Ол курдук, Чурапчытааҕы начальнай оскуола 5-с корпуһун оҕолорун уруһуйдара I-кы категорияҕа бастакы миэстэни ылан управление грамотатынан, ДВД-плеерынан бэлиэтэннилэр. Хайахсыт орто оскуолата II-с категорияҕа үһүс миэстэни ылан, грамотанан уонна магнитофонунан наҕараадаланна. Маны таһынан Саха сирин Ыксаллаах быһыыга-майгыга управлениетын Махтал суруктарынан, анал бириистэринэн наҕараадаланнылар: Сылаҥ орто оскуолатыттан Илья Макаров, Юля Макарова, Арина Коркина, Аня Ноговицына, Катя Макарова, Гоша Дьячковскай, Чурапчы начальнай оскуолатын үөрэнээччилэрэ Маша Сысолятина, Айта Макарова, Варя Бурнашева, Чурапчы 1 №-дээх орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ Настя Коркина, Вероника Оконешникова, Валера Кривошапкин, Игорь Ортоюков, Дима Данилов, Чурапчы 2 №-дээх орто оскуолатын үөрэнээччитэ Слава Захаров, Диринг орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ Алена Петрова, Анна Митина, Майя Тарасова, Оксана Петрова, Нарыйа Коркина уонна Болугур орто оскуолатын үөрэнээччитэ Марина Ефимова.

Республикатааҕы уонна улуустааҕы Ыксаллаах быһыыга-майгыга управлениелар уруһуй конкурсугар кыттыбыт, миэстэлэспит оҕолору, кинилэр салайааччыларын уонна төрөппүттэрин эҕэрдэлиибит! Үөрэххитигэр, олоххутугар үрдүк ситиһиилэри баҕарабыт!

Чурапчы улууһун Ыксаллаах быһыыга-майгыга управлениета.

Тит АММОСОВ

ДЬЫЛҔА ДЬЫБАРА

Мөлдьөхси уһук сирэ-уота көрэ айылҕалаах, үгүс киһи-сүөһү үөскээн-төрөөн, олорон ааспыт сирэ Куула Саккырыа диэн ааттыыр. 1931 сыл ахсынньы 25 күнүгэр Николай Алексеевич, Февронья Иннокентьевна Собаатиннарга алтыс оҕонон төрөөбүтүм. Үс сыл мин иккис ыйдаахпар ийэм Хобороос сибиригэхтэтэн өлбүтэ, мин ийэ сылаас сыһыаныттан, сылаас эмийин үүтүттэн матан, кыһыл оҕо 60 саастаах ырдааҕас аҕабар киһи көрүүтүгэр хаалбытым. Киһи ыра оҕону көрөр кыаҕа суох буолан, оҕото суох Попов Охоноонноохко иитэрэ биэрэр. Ол эрээри Охонон эмээхсинэ өлөн, саҥаһы Егор Никифорович Аммосовтаахха биэрэллэр. Бу ыал колхозтаах дьон түбүктэрэ элбох буолан аҕаастанан оҕото суох ыалга Алексей Васильевич, Анастасия Николаевна Колесовтарга биэрэллэр. Бу дьон олох рахиттаан кыайан хаампат, балтараа саастаах оҕону, төрөппүт оҕо оҕостон бэйэ саастар дылы улааттыннаран, сүүрэр-көтөр, тылору ньалбах-аҕалаах оҕо буолан, сүһүөхтүн ылан истэхпинэ аны [illegible] күн сириттэн барбыта. Саамай истиниһирах, мааныалаах, мииниттэн күнэ тахсар күнүн киһим өлөн хаарыаннаах оҕо саҕаһым түгэнэри телкөлөммүтэ. Ийэбинэн Настаалыын ньоньйөх хаалбыппыт. Миигин аны улахан убайым Баһылай ылан иитэ барбыта, маһна эдьиийим Өлөксөөс баара, үһүөн олорбуппут. Баһылай ыалдыар буолан икки оҕо көрүүтүн маарыйҕаан, иннин аҕабыннаан Охоноонуун сүбэлэһэн, икки ыччас оҕолоох ыалга Николай Петрович, Мария Васильевна Аммосовтарга иитиэххэ биэрэллэр.

Ити курдук, бэйэм оҕо саһым мал энэригэр сылдьар, тулаайах сүүрэ сылдьар мүммүт кус курдук буолаахпын, дохсун санаата суох, хоргус буола улааппытым. 1940 сыл Күнкүл начальнай оскуолатыгар бастакы кылааска киирбитим. Очччотооҕу маллар алдьайыннан бытанан оскуолаттан саамай чугаһа [illegible] ...ллоро. Мин дьиэбиттэн дьуккаах оҕолору кытта 4 км "Ат Кулунаахтан" сылдьан үөрэммитим. Үөрэнэр оҕолорго оскуолаҕа итии аһылык түгэтэллэрэ, ол олус туһалаар. Маҥна 1941 сыл саас бастакы кылааһы ортоон бүтэрбитим. Дойдута уот-кураан сатыылаан турара, аһыҥа олус күүһүөн үөскээбитэ. Ити сыл "Ыгарда" сайылыкка "Кыһыл сис" холкуос аһылаах кэспитэ, дьон бэйэ мустан үөрүү-көтүү буола турдаҕына: "Ньимэс омук уоран сэриилээн Советскай Союзка, арҕаа кыраныыссаҕа саба түстэ" диэн балләрин кэлбитэ. Дьэ итиннэн ыла олох түҥнэстибитэ.

Эдэр, үлэни-хамнаһы кыайар дьону аармыйаҕа, сэрии фронугар хомуйан илдьэн сарыламмыта. Дойдута сут-кураан буолан отбурдук үүммэтэр. Ол иһин үрэх быыстарыннан Амманан, Өлүөнэ өрүс сиригэр-уотугар оттуу тарҕаспыппыт. Очччотооҕу оҕолору фрогна, сэриигэ анаан өгэнөх харбах тимири, ыраҕаллыбыт иннигэ-хомуйу хомуйтарбыттара. Миигин аҕабын кыттары оскуола эрэмнэниэр турүорбуттара. Кирпиччэ уктээн, оһохторун эрэмиэннээн күһүн оскуола аһыллыытыгар, алдьаммыт малы-салы салбыйан бэлэм оҥорбуппут. Төһө да олох уустугурдар, ити сыл Күндүлэ оскуола аһыллыбыта. Онно үчүүталларыннан үтүөкэннээх киһи Бүөтүр Николаевич Чапаалап, үөрэҕин саҥа бүтэрэн кэлбит Егор Дьячковскай үөрэтэллэрэ, оҥу таһы Роман Михайлович Степанов үлэлиирэ. Мин дьонум өрүскэ от сии кэһиннэр салгыы үөрэммэннэ хаалбытым. Эдьиийим Өлөөнө эмиэ үөрэммэтэ.

Дойду кэмүскэл, олохххо тыыннаах буолуу мөккүөрэ киһи-аймах сүрүн кыһалҕата этэ. Бириги холкуос сэриигэ хаалбыт дьон Намага, Өлүөнэ өрүс хочотугар олохтоохтору кытта кэлэктэн оттообуттара. Дойдулары үрүйэнихарыйаҥ, сэрбийэри барыттан хомуйан сыл тахсар оттообут дьон кэпсэтэллэрин истэр этим. Дойдута ыарыы оҥорон сир айы өрт уота турбута. Ол дьон сыраттыр олус элэ ылбыта, тура сылдьар киһи олорон ылар сололото суох курдук буолаллара, онно мэнэстээр ас олус кэмчи этэ. Холкуоска ыанньыксыттар сайыннын ынахтарын күнүгэ түөртэ ыыллара. Онон боростуой үүтүн сүөрэт, сүөгэй үүтүнан ... оттоох бүтүтэс оҥорон, ... үлэлииргэ нүормалаан, тутэн биэраллэрэ. Ынах кэмигэр сүөрэт, бүтүгэс сүрүн аспыт буолара. Ынах уолла да ас быстан хорутүүн сабылнаара. Кэтэх сүөһүлээх ыалларт үрүҥ астарын, сүөгэй үүтүн, арыылааҕ олус кэмчиник тутталлара. Боростуой үүтү сүөраттаан, тар иниигэр мас уһаакка хаһаарбыт, онно сиэбит балыктыт уҥуоҕун бириргэ да хааллараббаа булкуйа кутан иһэрбит, ити кыһыннын сиир сүрүн хаһаас маамаллаах ас буолара. Сатаатар уот куураантан от үрэх сүнньүн кэөллэрэ, алаас сир балыктаах күөллэрэ оҕойо уолан, бадараанынан көрөн барбыттара. Онон балыктаан, мунҕулаан ас эбиниэр сир ыара кыарабыта.

Дьэ итиннник ыар кэм дойдута буруүүкээн турдаҕына, маҥтан быһыйыыр суол БСК(б)П Саха сирин обкомун бюротун мунньаҕынан, Чурапчы оройуонун холкуостарыттан 30-40 холкуоһу Кэбээйи, Эдьигээн, Булуҥ оройуонугар балык булдуттар көһөрөр дьаһал атыралаах ыйын 11 күнүгэр тахсыбыта. Дьаһал тустааахтарга соһуччу буолбута быһыылааҕа. Дойдута дьон-сэргэ аймаммыта, утарсыыта, үөһээ сууттар ытаабыннара "хаайылыннан уолна өстөөххө кэмэлэһүү быһыытыннан көрөн сир-буор сирэйдэнэхпит диэбиттэр үһү" диэн сураҕы өрүскэ олорон истибиппит. Аҕабыт дьонун кытта Намга оттоһо сылдьара. Ийэбит Мааба олус аймамммыта. Ордук балта Настаа сии кырбас кыра оҕолорун уонна үтүө дууһалаах эбээлэрэ Мотуоһа кырдьаҕастыын бэйэлэрэ эрэ көһөллөрүн ыраханнык ылымыйта Аҕалара Миитэ Аммосов сэриигэ барбыта, хайдах туох дьылҕалааҕа, баара-өлбүтэ биллибэт кэмэ этэ. Бу аймалдьыы иста сылдьан аҕам эдьиийэ Өлөөнө эмээхсин миигин Марха детдомугар ылалларын курдук кэпсээтит этэ. Киһи барыбытыгар олус истиннник сыһыаннаһара, субо-ама буолара. Киһи ойо-санаата килиэ-холкута, нууччаны-саханы кыттары кинээ билсиилээх миигин олус сөхтөрөрө. Бол онно олорор кыталдар холкуос тэринээн бэлэхтэн олороллоро, онно тойонноро Уйбаанабыс диэн убаастаан ааттыыр киһилэрэ, кэргэнинээн хардарыта сылдьыһар истиҥ доҕордоро, бириги эдьиийбит Өлөөнө эмээхсин кэргэнинээн Борокуоппайдыын буолаллара. Намга оттуу сылдьар дьоммут, оттообут отторун олохтоохторго туттаран баран, хоту барыыга барар буоллубут диэн дьаһал кэлэн дойдуларыгар төннүбүттэрэ. Аҕам кэлбитин кэннэ, эдьиийбит Өлөөнө Марха детдомугар кэпсээнит кэпсэтиитин, миигин детдомга хаалларарга санаатын эппитэ (онно бэйэм бэлэм аскатанаҕа уонна үчүгэйдик үөрэтээлэрин истэн барыахпын баҕарар этим). "Онно ийэҕит, аҕаҕыт аһа, дьиэтэ-уота бэлэмэ суоҕ дойдуга буха баран эраллэр. Ордук усулуобуйа дииларин иһэйбэтин. Бу оҕону илдьэн муччулаамаҥ, тыыннаах эргийэр эрэ, эргийбэт эрэ уонна этэр бэлэмнэрин истэр ылымаппын!" — диэхтэбитэ. Ити үтүөкээннээх сүбэтин ылымматахтара. Баҕар эргилээн кэлэр күннээх буолаахпытына тэйэн, аһын өйө-санааҕа кииирэр дьон күөһүр оҥостубуттара. Аҕым үрдүкү сууттары олус итэрйэр иддьлээх этэ, онтон да буоларун сон курдута. Дьэ ити курдук дьоммутун кытта Кэбээйигэ балыкка көһөр буолан, дойдубуттар Күндүлэ Намтан иһэр оттуттары кытта Харачаас диэн ааҕыахпытын илдьэ, оҥчонон уҥуор Буор Ылар диэн сиргэ туораабыппыт.

КӨҺӨРҮҮ ДЬУЛААНА

Бэстээххэ Буор Ыларга сүөһүлээхтэр уһуннук олорбуппут. Тиийэн илдьэр бороххут хэлбэкиэ сүөһүлэрбит мөлөйиэр эһэротэн кый-быыры бараллара, ол бэстуууттарга олус сыралаах. Үлэни кыайар улахан дьоммут баарса тохтуур сирин уута дириҥэ кэмнэхээ, кураҕа далла оҥорбуттара. Бороххут бүтүн кэлэр диэн, сүөһүлэрбитин ол даллаҕа хааһан, бороххуот кэлэрин кэтэһэрбит. Бороххуоппут кэлбэт да кэлбэт, ол айы тоҥуу-хатыы, сүөһү маарыраабыһына, дьон аймаһыыта, ытааһына-соҥоһуна, киһи кута-сүрэ тохтобот улуу иэдээнэ маҥна буолара. Тойоттор ыһыылара, бостуугаттаах дьоннор манаан биэрэннэ үс хоҥук кэлбэтэх бороххуоту кэлэр диэн сымыйанан киллэрэн үтүс сырабытын ылбыттара.

Үһүс сырыыбытыгар дьэ кэлбит этэ. Хаһан да тыраал устун хаампатах сүөһүлэр уонна бороххуот баарсатын кытыгра аньыан сылынны-сырдыгыны ... тылыа турарыттан сиргэнэн, ололлоруна хамсаналлара, оҥу ааххар бокуой суох, бирир кэм түһэ былаан, соһо былааи түүннээх күн тохтоло суох "Ялта" баарсаҕа моҥу маһынан анал оҥоһуулаах уйаҕа киллэрэн баайталыбыттара, от сыыһа ууран биэрбиттэрэ. Өлүөнэ өрүс күһүнүн күүстээх, тыыннаах тыаллаан иһэрэ, күүтүнүүр модун хара өһөх баалынан өрүтэ кырбаһа турара көрөрго олус дьулаана. Аҕаас баарса үрдүгэр чөмөхтөһөн олорор иһэр дьоннорго, бэйэҕэ өссө тымныы дьулаан айан этэ. Алта баарсаҕа сүксүрүөһүнннары "суон колопуон хаҥат" диэн ааттыыр быалартан баайан, бороххуоппут улуу өрүс модун баалын хайа тыырам, түс хоту дьиэки туһугун кэбисэ.

Балачча устубупутун кэннэ баарсалар сигилилибит быалара быстан алдьархай буолла. Дьон аймаһыыта, баарса хаһааайыыларыгар маһы тутуҥа саба түһэн кэмэлэсүһүү, өлөр-тиллэр мөккүөр маҥна буолбута. Баарсалар тутугуар быалара суох буолан, өрүс киһит кэхсүгэр мээлэ, үрүө-тараа ыһыллан хаалбыттара, сааталар харангыран эрэр буолан кэбиттаан түох буола турара биллибэт, биэрэк көстүбэт этэ. Баарса хаһааайыыттара ракетанан ытан хаана баалларын биллэрэллэрэ, уөрүллүбат кыһыл уоттаах лаампалар уонна бууддҕа үрдүгэр уманытара. Бороххуоппут чүскуутаан ыла-ыла прожекторынан тыктаран баарсаларын көрдүүр айдаанытарра түспүттэрэ быһыылааҕа, бир кэм сырдык уотунан өрүс ньуурун курбуулуу тыктараллара.

Халлаан халыт былытынан бүрүллүбүтэ, өрүс үрдэ хабыс-харанга буолбута, хата олбот быала тылы сыыйа мөлтөөн, онтон олох тохтоон хаалбыт курдук буолбута. Ол онуугар өлгөмнүк хаардаан намылыйтыта, хаардаах сибиккиэ тоҥуу-хатыы өссө күүһүрбүтэ. Халлаан сырдыар диэри туох да тутуһуута суох баарсабыт өрүс сүүрүгэр оҕустаран көҥүл устасылдьыбыта. Халлаан сырдаабытын кэннэ бороххуоппут ойоҕуһунан сыстан, бэйэтигэр хам кэлгиннэн биэрэкхэ тиксиһиннэрэн испитэ. Баарсабыт барыбытын булан, биэрэкхэ тиксиһиннэрэн баран, хаана эрэ баран сүтэн хаалбыта. Сир халлаан икки ардыгар хаалыбыт диэн өссө аймамммыппыт.

Бороххуоппут кэмнэ кэнэ дьэ кэлбитэ. Баарсалары иккилии гына бэйэ-бэйэлэригэр сыһыары баайталаабыттара, үс субурҕа оҥорон баран дьэ айанна турбумуппут. Айаннаан иһэн олбут кырдьаҕастары, оҕолор утуйар тагастарыгар суулаан, уҥуох тутан көмөн кирполлэрэ. Биэрэкхэ бэлэммэммит оту киллэрэн сүөһүлэрбитин аһаталлара, ол отторо олус кэмчи этэ. Сүөһүлэр, сылтыгар баалан турар мастарын кирполлэрэ, уйа-хайа суох маҥырыыллара, киһитиллэрэ. Баарса үрдэ бирир кэм айыы сүөһүлэрин аймаланнарыыан оро ньиргийэ олорбута. Онно эбии курус айанта барда да ытаһа-соҥоһо, аймана айаннаабыппыт.

(Салгыыта бэчээттэниэ).

СААХЫМАККА КҮРЭХТЭҺИИ

Саахымат киһини өй-санаа, эт-хаан өттүнэн эргиччи сайыннарар спорт биир көрүҥэ буолар. Омос көрдөххө сөҥүө ыараханы суох, киһи кэлэйиҥ аллыбат дьарыга курдук эрээри ис иһигэр киирдэххэ улахан толкуйу, мындыр өйү, үгүс эрчиллиини эрэйэр спорт көрүҥэ.

Саахымат спордун пропагандалыыр, бу көрүҥҥэ ыччаты тардар сыалынан улуустааҕы киин балыыһа администрациятын уонна профкомун тэрийиилэринэн олунньу 17 күнүгэр хартыына галереятын салаатыгар саахымакка аһаҕас чемпионат үрдүк таһымнаахтык ыытылынна. Дьоммут-сэргэбит чөл олохтоох, эт-хаан, өй-санаа өттүнэн чэгиэн-чэбдик буолалларыгар күннэтэ туруулаһар бу тэрилтэ маннык дьаһалы былырыын ыытан ыытар. Былырыын дуобат күрэхтээн тэрийбиттэрэ.

Быйылгы күрэхтэһиигэ коллективтартан, улуус киинин тэрилтэлэриттэн барыта 42 киһи сарсыарда эрдэттэн киэһэ хойукка диэри илин-кэлин түһүстүлэр. 16 оҕо, 26 улахан киһи кыттыбыттан саамай аҕа саастаахтан 82-с хаарыгар үктэммит ветеран саахыматчыт Петр Прокопьевич Дьячковскай буолла. Улуус балыыһатын бастакы солбуйааччыта Н. Н. Попов кыттыының ыытыта спорт бу көрүҥэр салалта өттүттэн болҕомто ууруллар буолан эрэрин көрдөрдө. Судьуйалларынан П. К. Дорофеев уонна киин балыыһаттан С. С. Новгородов үлэлээтилэр.

Чемпионат түмүгэр улахан дьонно I миэстэни улуустуунт биир ... саахыматчыта В. Г. Федоров ылан телевизорынан наҕараадаланна. II миэстэни Э. А. Кузьмин ылан автомагнитола, III миэстэни А. К. Осипов ылан термос хаһаайыннарынан буоллулар. С. А. Платонов, М. Н. Эверстов, Г. Н. Аммосов 4-6 миэстэҕэ тахсытылар. Уолаттарга I миэстэни олус үчүгэй оонньуору көрдөрөн Халдарпан Женя Давыдов ылла, оҕу сэргэ "Кэскиллээх оонньооччу" диэн киин балыыһа олохтообут анал бириэмин хаһааыйыннаан буолла. Иккис миэстэни Коля Данилов, үһүс Ваня Дьячковскай ыллылар.

Кыргыттарга бастакы миэстэни Варя Петрова (Дириҥ), иккис миэстэни Саша Чичигинарова (Хатылы), үһүс миэстэни Наташа Алексеева ыллылар. Кыттыбыт оҕолору барыларыгар саахымат федерациятын анал бириистэрэ туттарылыннылар.

Бу күрэхтэһиини тэрийбит киин балыыһа кылаабынай быраһаар А. И. Корякина, кылаабынай быраас солбуйааччы С. С. Черкашинаҕа, саахымат федерациятын председателигэр Чурапчы орто оскуолатын директорыгар Т. В. Павловаҕа дириҥ махтабылбын тиэрдэбит.

Д. ДЬЯКОНОВА.

ОЛОХ, ҮЛЭ ҮӨҺҮГЭР

Үлэ тэрээһиннээхтик ыытылларыгар өйдүүн-санаалын күүрэн, ис сүрэхтэриттэн кыһаллан үлэлиир эдэр да, саастаах да дьон аҕыйаҕа суохтар. Киһилэр бэйэлэрин тула сырдыгы тарҕатан, сатабыллаахтык үлэни көрүлээн, элбэх үөрүүнү бэлэхтииллэр. Биир оннук киһинэн Одьулууннааҕы 14 №-дээх лицейгэ сүрүннүүр маастарынан үлэлиир Семен Дмитриевич Диодоров буолар.

Киһи дойдулаах саха уолаһын сиэрин тутуһан төрөөбүт төрүт түөлбэтиттэн харыс халбарыйбакка, дьиэ-уот тэринэн, оҕолонон, сиэннэнэн нэһилиэк биир убаастанар ыалын аҕа баһылыга буолан олорор. Өр сылларга профессиональнай үөрэхтээһин салаатыгар маастарынан, инструкторынан, кэлин директоры иитэр үлэҕэ солбуйааччынан үлэлээбитэ. Үлэлиир сылларыгар үлэ, ырыа аргыстаах оҕо аймах кутун тутан, тыа хаһаайыстыбатын элбэх специалистарын бэлэмнэһиигэ кэмүс кылаатын киллэрбитэ. Республикаҕа, илин энэр улуустарга үлэ, сынньалаҥ лааҕырын тэрийэр, училище үөрэнээччилэрин уус-уран самодеятельностарын фестивалларыгар, комплекснай спортивнай спартакиадаларга, уран тарбахтаахтар быыстапкаларыгар курдук бастакы миэстэлэри ылаттыыра. Саха сирин улуустарыгар, Сыктывкар, Красноярскай, Чита, Владивосток, Москва куораттарыгар Семен Дмитриевич ыччат дьону, училище үөрэнээччилэрин, үлэһиттэрин кытта үөрэн-көтөн сылдьыбыта.

Киһи тулалыыр доҕотторо, атастара кэрэ, чуор куолаһынан ыллаан дьырылатарын, үлэр, тэрээһиннэ көхтөөҕүн, эйэҕэс сайаҕас майгытын олус астыынан, кэлэн туттан кэпсииллэр. Интерүөрэтэр үлэр айымньылаах сыһыанын уонна үлэһит илин иэтигэр "үһүлүүтун иһин "РСФСР профтех үөрэхтээһинин туйгуна" бэлиэнэн наҕараадаламмыта. Семен Дмитриевич үлэтин таһынан нэһилиэк общественнай олоҕор актыыбынайдык кыттар. Уус-уран самодеятельность хас да төгүллээх лауреата. 1986 сыллаахха "Мичээр" кварткка ыллаан Москва куоракка "Дьэ-буо" ырыа-үҥкүү ансаамбылын отчуоттуур концертыгар, 1989 сыллаахха профтехүөрэхтээһин 50 сылыгар аналлаах концертка кыттан, лауреат аатын ылбыта.

Семен Дмитриевич билигин сүрүннүүр маастарынан үлэлиир. 14 №-дээх профессиональнай лицей производственнай үөрэхтээһинэ сайдарыгар улахан кыһамньытын ууран. Хас биирдии үөрэнээччи производственнай практикаҕа сылдьан хаачыстыбалаах специалист буола үүнэригэр элбэҕи сүбэлиир, үөрэтэр, уһуйар. Лицей коллектива Семен Дмитриевич киһи быһыытынан үтүө хаачыстыбатын, үлэһит быһыытынан эппиэтинэһин, кыһамньытын иһин сиэрдээхтик ытыктыыр.

Семен Дмитриевичы бу үбүлүөйдээх күнүнэн көрэ "РФ профтехүөрэхтээһинин үтүөлээх үлэһитэ" бэлиэни ылбытынан эҕэрдэлиир туран, кэргэнэ Марфа Семеновнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонугар биирэ үлэлиир коллективын дьоно бу ситиһиинэн тэҥҥэ үөрэллэрин биллэрэллэр.

М. Г. КОЛЕСОВА,
СР үөрэҕириитин туйгуна,
14 №-дээх профессиональнай лицей методиһа.

Хартыыскаҕа: С. Д. Диодоров.

БИҺИГИ ӨЙӨБҮТҮ[illegible]ЭН ТУҺАНЫҤ

"Алмаасэргиэнбаан" АКБ бөһүөлэктээҕи сыыйаланньата олорор ытык кырдьаҕастарга ыстатыйаларын бу маннык ааҕалларыгар уонна пенсияҕын баанка үрдүк бырыһыаннаах ааттаан ылаары табыгастаах өттүн көрүөххүтүн биллэрэбит.

Биһиги баанкабытыгар "Пенсионнай" уурууга сирэй ахсаан арыйыаххытын сөп. Өссө пенсияҕытын ылары ый ахсын барар-кэлэр, уһун уочаракка күүтүүтэ-дьыл-ҕатын барыыр кыһалҕаттан босхолонуоххут. Пенсияҕыт харчыта баанка түс бэйэҕит сирэй ах-сааҥҥытыгар киирэр буолуоҕа уонна уурар болдьоххутун туһунан эбии бырыһыан ааҕыллыаҕа.

[illegible]	[illegible]	[illegible]
91 күн	10 солкуобай	7%
181 күн	10 солкуобай	9%
1 сыл	10 солкуобай	10,25%
1,5 сыл	10 солкуобай	11,5%
2 сыл	10 солкуобай	12%

Пенсионнай уурууну аһар уһин эһиэхэ [illegible] эрэйил-лэр:

* пааспаргытын, ИНН-гытын, пенсионнай даста-бырыаннабаҕытын бэйэҕитин кытта илдьэ кэлиҥ;

* "Алмаасэргиэнбаан" АКБ филиалыгар маннык аа-дырыска:

Чурапчы сэл., Октябрьскай уул., 26-с дьиэтигэр [illegible] сарсыарда 9.00 чаастан киэһэ 16.00 чааска диэри кэ-лиҥ (эбиэккэ тохтобул 13.00-14.00 чч.);

* Пенсионнай фонда улуустааҕы управлениетыгар пенсияҕытын "Алмаасэргиэнбаанкка" аспыт сирэй ах-сааҥҥа көһөртөрөргүт туһунан сайабылыанньаны то-лоруу;

* Баанка сирэй ахсааны аһар туһунан дуогабар түһэрсии.

Баан специалистара Пенсионнай фонда улуустааҕы управлениетыгар сайабылыанньаҕытын бэйэлэрэ ти-эрдиэхтэрэ. Сайабылыанньаҕытын биэрбит күнүгүттэн биир ый аһааатын кытта пенсияҕыт – баанка сирэй ахсааҥҥа киирбитинэн барыаҕа.

Бастакы сааһаай кыра усунуос кэмэйэ 10 солкуо-бай.

Сирэй ахсааҥҥа ханнык баҕарар кэмҥэ эбии харчы уурууххутун эбэтэр 10 солкуобайы хаалларан туран уу-румматын харчыгытын ылыаххытын сөп.

Итини сэргэ, сайабылыанньа суруйан, сирэй ах-сааҥҥа [illegible] туттуоххутун, холобур, кредиити төлөһүү ахсы-аныгар көһөртөрүөххүтүн сөп. Чугас киһигитигэр, ба-аныгар дэбиэрэннэс суруйан, сирэй ахсааҥҥытыгар эбии харчыны киллэрэрин эбэтэр ылыытын итэҕэйиэххитин сөп.

Ууруугут болдьоҕо түмүктэннэҕинэ, эһиги харчы-гытын ылыаххытын эбэтэр эмиэ өссө уһун болдьохха, туһааннаах усулуобуйаҕа дуогабардьытын уһатан биэ-риэн сөп.

Эһиги барыы ыйытыыларгытыгар 42-860, 42-868, 42-869 нүөмэрдээх телефоннарынан хоруйдуурга бэ-лэммит.

Министерство имущественных отношений Республики Саха (Якутия), доводит до Вашего сведения

В соответствии со статьей 3 Федерального закона от 25.10.2001 № 137-ФЗ "О введении в действие Земельного Кодекса Российской Федерации" сельскохозяйственные предприятия и организации, граждане, осуществляющие деятельность по ведению крестьянского (фермерского) хозяйства обязаны переоформить право постоянного (бессрочного) пользования земельными участками на право аренды земельных участков или приобрести земельные участки в собственность до 1 января 2008 года, т.е. остается до указанного срока всего лишь 10 месяцев.

При этом цена земельных участков сельскохозяйственных угодий в соответствии с Законом Республики Саха (Якутия) от 25.04.2006 338-З №691-III "Об установлении цены сельскохозяйственных угодий и минимального срока аренды земельных участков сельскохозяйственных угодий из земель сельскохозяйственного назначения" приобретаемых сельскохозяйственными организациями, а также гражданами, осуществляющими деятельность по ведению крестьянского (фермерского) хозяйства, права собственности на сельскохозяйственные угодья, находящиеся у них на праве постоянного (бессрочного) пользования, праве пожизненного наследуемого владения или праве аренды, осуществляется по цене, установленной в размере 20 процентов кадастровой стоимости сельскохозяйственных угодий. В Республике Саха (Якутия) кадастровая стоимость сельскохозяйственных угодий оценена в размере 860 рублей за гектар, таким образом, стоимость выкупа 1 гектара земельного участка сельскохозяйственных угодий составляет 172 рубля (Постановление Правительства РС (Я) от 30.11.2006№ 537 "Об утверждении удельных показателей и кадастровой стоимости земель сельскохозяйственного назначения на территории Республики Саха (Якутия) по состоянию на 1 января 2007 года").

На основании изложенного, Комитет по управлению муниципальным имуществом администрации МО "Чурапчинский улус (район)" предлагает организовать на местах планомерную работу с окончанием до конца текущего года по переоформлению земельных участков сельскохозяйственных предприятий и организаций, граждан, осуществляющих деятельность по ведению крестьянского (фермерского) хозяйства с вынесением этих вопросов на Собрание депутатов муниципального образования района и поселений.

Специалист КУМИ Н.М.Мохначевский.

Управление ЗАГС при Правительстве Республики Саха (Я) по Чурапчинскому улусу во исполнение Указа Президента Республики Саха (Я) от 28 августа 2006 г. № 2889 "Об утверждении Положения о кадровом резерве на государственной гражданской службе Республики Саха (Я)"

ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРС

на формирование кадрового резерва на должность руководителя отдела Управления ЗАГС по Чурапчинскому улусу (району).

Требования: высшее профессиональное образование по специализации государственных должностей гражданской службы либо высшее юридическое с дополнительным образованием по специализации государственных должностей гражданской службы; стаж на старших должностях гражданской службы не менее двух лет или стаж работы по специальности не менее трех лет.

Документы принимаются в течении 30 дней с момента выхода данного объявления по адресу: с. Чурапча ул. Ленина, 41, каб. № 6 (отдел ЗАГС).

за справками обращаться по тел: 41-807.

Объявление

Уважаемые выпускники и родители!
В магазине "Сайдам" новое поступление пособий, тестов ЕГЭ-2007г.

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ!

Чурапчы оройуонун социальнай-экономическай сайдыытыгар улахан кылаатын киллэрбит, 20-тэн тахса сыл ССКП Чурапчытааҕы райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит ***Иван Иванович ФЕДОТОВЫ*** *75 сааһын туолар үбүлүөйүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!*

Убаастыыр табаарыстарбытыгар кытаанах доруобуйаны, дьоллоох олоҕу, кэргэниҥ, оҕолоруҥ, сиэттэриҥ итии сыһыаннарыгар угуттанан уһун кэмнэ дьоллоохтук олороргор, айар үлэҕэр ситиһиилэри баҕарабыт.

Доҕотторуҥ М. Р. Сысолятин, П. П. Дьячковскай, Д. П. Чечебутов.

х х х

Убаастабыллаах ***Семен Дмитриевич ДЬОДОРОВЫ*** *үйэ аҥардаах үбүлүөйүгүнэн уонна "РФ профтехүөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ" үрдүк аат иҥэриллибитинэн ис сүрэхтэриттэн долгуйан туран эҕэрдэлиибит!*

Эн биһигини үөрэппит, иитиит кэмнэргин истиҥник саныыбыт. Баҕарабыт убаастыыр киһибитигэр кытаанах доруобуйаны, үлэҕэр өссө үрдүк бадаһыллары, дьолу-соргуну.

1978 с. выпуск. III "а" группа.

х х х

Чурапчытааҕы республиканскай орто интернат-оскуолаҕа үлэлиир куустээх оҥордорбутун кэлэн иһэр Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэринэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт дьоһун-мааны олоххут усталаах туоратыгар үрүҥ күн күлүмнүүрүгэр, сырдык эрэ санаа сыдьаайыгар, дьиэ кэргэннитигэр үрдүк ситиһиилэри.

Эҕэрдэни кыттары коллектив кэрэ аҥардара.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Төлөй нэһилиэгэр "Азаана" бааһынай хаһаайыстыбата ыанныыксыттарга, араас үлэһиттэргэ наадыйар. Олорор дьиэнэн хааччылаллар. Хамнас ый аайы төлөнөр.

Билсэр телефон: 27-342.

х х х

Суһаллык 18х15 120 ш. буруус дьиэ маһын атыылыыбын.

Телефон: 26-804.

х х х

Күн ахсын сарсыарда 6 чааска аадырыска диэри Чурапчы—Дьокуускай маршрутунан такси барар. Проезд — 250 солк.

Күнүс 3 чаастан Дьокуускай автовокзалыттан төннөр. Проезд—250 солк.

Коллективнай барыыларга сакааз ылабыт.

Телефон: 41-393. Сотовай: 89142902741.

х х х

Мындаҕаайыга 8х12 м дьиэ атыыланар. Уһаайбалаах.

Телефон: 29-240.

Үлэ, тыыл ветерана Дьокуускай куорат олохтооҕо

КОЛЕСОВА Татьяна Петровна

олохтон туораабытынан уолугар Кындал учаастагын олохтооҕор, норуот маастарыгар Ким Кампеевич Колесовка, кини дьиэ-кэргэнигэр кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Болтоҥо нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, ветераннар сэбиэттэрэ.

Арыылаах нэһилиэгиттэн төрүттээх Мындаҕаайы олохтооҕо талталлаах кэргэним, ийэбит

ДЬЯЧКОВСКАЯ Акулина Васильевна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын чугас дьонугутугар, доҕотторбутугар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Акулина Васильевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар "Арыылаах" МТ дьаһалтата.

— Акулина Васильевна күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр,оҕолоругар "Мындаҕаайы" ТХПК.

— Тапталлаах балтыбыт, эдьиийбит Акулина Васильевна олохтон туораабытынан кутурҕанныбыт, кини оҕолоругар Арыылаахтан Андросовтар, Борисовтар, Каженкиннар дьиэ-кэргэттэрэ.

— Кийиппит Акулина Васильевна күн сириттэн барбытынан быраатыбытыгар кэргэнигэр Федяҕа, аҕатыгар Хабырыллаҕа, оҕолоругар Чурапчыттан Белыхтар, Ивановтар, Дьокуускайтан Скоблевтар.

— Күндүтүк саныыр эдьиийбит, балтыбыт Линка олохтон туораабытынан кутурҕаннаахпыт Федяҕа, оҕолоругар, эдьиийдэригэр, быраатыгар, балтыгар Чурапчыттан аймахтара Барашковтар, Ивановтар, Ефимовтар, Пахомовтар, Гороховтар.

— Акулина Васильевна олохтон туораабытынан үлэһиттэрбитигэр Марфа Константиновнаҕа, Константин Константиновичка, Марианна Семеновнаҕа, Анатолий Михайловичка Чурапчытааҕы почтамт коллектива.

— Акулина Васильевна күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас аймахтарыгар Р. И. Константинов аатынан Амма орто оскуолатын коллектива.

Алаҕар нэһилиэгин олохтооҕо

ЛЫТКИН Дмитрий Уварович

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан балтыларыгар, саҥаһыгар, күтүөттэригэр уонна кинилэр оҕолоругар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Чурапчыттан Дария Лыткина, Фекла, Андрей Дьячковскайдар, Татьяна, Петр Сергеевтэр, Анастасия, Иван Местниковтар, Гаврил Максимов.

Үрүҥкү бииргэ үлэлээбит коллегабыт

СЛЕПЦОВ Василий Николаевич

олохтон туораабытынан ийэтигэр Васса Васильевнаҕа, балтыгар Людмила Николаевнаҕа, кэргэнигэр Люция Николаевнаҕа, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Финансовай-казначейскай управление коллектива.

Одьулуун нэһилиэгин олохтооҕо үлэ, тыыл ветерана

ДЬЯЧКОВСКАЙ Дмитрий Терентьевич

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан уолугар Семеҥҥэ, кыыһыгар Антонинаҕа, кийиитигэр Александраҕа, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Одьулуун нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, кырдьаҕастар түмсүүлэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Дмитрий Терентьевич күн сириттэн барбытынан кыыһыгар бииргэ үлэлиир коллегабытыгар, дьүөгэбитигэр Антонина Дмитриевнаҕа улуустааҕы А. А. Саввин аатынан историяя уонна этнография музейын коллектива.

— Таайбыт Дмитрий Терентьевич олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, кийиитигэр, чугас дьонугар Чурапчыттан Е. Н. Гаврильевтар, Дьокуускайтан кийиитэ В. Л.Прокопьева, Б. А. Никифоровтар дьиэ-кэргэттэрэ.

Хадаар олохтооҕо үлэ, тыыл ветерана

ГРИГОРЬЕВА Мотрена Васильевна

күн сириттэн туораабытынан кыыһыгар Мотрена Николаевна Винокуроваҕа, сиэнигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хадаар оскуолатыгар бииргэ үөрэммит доҕотторо.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Убаастааммыт ветеран үлэһитэ Мария Михайловна олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар Хадаардааҕы "Мичил" уһуйаан администрацията, профкома.

— Убаастыыр, ытыктыыр кырдьаҕас саҕаспыт Мотрена Васильевна күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр Чурапчыттан Дария, Егор, оҕолоро Никоновтар.

— Мотрена Васильевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан бэйэбит үлэһиппитигэр кыыһыгар Федора Николаевнаҕа, кинилэр дьиэ-кэргэттэригэр Чурапчытааҕы почтамт коллектива.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор - директоры солбуйааччы, политика, быраап, культура, спорт отдела – О.В. ЖИРКОВА.
Эппиэттиир секретарь, суруйк отдела – А.М. СЛЕПЦОВ.
Тыа хаһаайыстыбатын отдела – Г.И.ПОЛУСКИНА.
Үөрэх, доруобуйа харыстабылын, ыччат отдела – А.М. АДАМОВА.
Корректор – В.Н.ПЕТРОВА.
Верстальщик – И.И. ЛАЗАРЕВ.
Бэчээттээччи – Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаараачылар: СР Правительствота, Чурапчы улууһун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук государственнай учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ СР региональнай управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – ПИ №19-0423.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
E-mail: Osanaolah@churap.sakha.ru

САҤА ОЛОХ
Автор суруйар этиилэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэһэр буолбаттар. Суруллубут ыстатыйалар чахчылар кырдьыктаахтарыгар эппиэтинэһи автор түс бэйэтэ сүгэр.

"Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук ГУ. Офсетнай бэчээт. Сакааһын № 21 Тираж 2562. 21.02.2007 с. бэчээккэ бэриллиннэ.